І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса
Редакції і Адміністрації:
'Svoboda', 81-83 Grand St.,
Jersey City, N. J.
Тел: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIV. Ч. 138. ЦЕНТІВ 10 CENTS ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 20-го ЛИПНЯ (JULY) 1957. TWO SECTIONS (SECTION 1) No. 138. VOL. LXIV

ВИЛСОН ЗМЕНШУЄ ОБОРОННИЙ БЮДЖЕТ НА 142 МІЛЬЙОНИ

ЦЕ СТАЛОСЯ ВНАСЛІДОК ЗМЕНШЕННЯ ЧИСЛА ЗБРОЙНИХ СИЛ НА 100,000 ВОЯКІВ

Вашингтон. — Секретар оборони Чарлз Е. Вилсон вислав просьбу до спільної конґресової конференції про зменшення бюджету оборони на 1958 рік на суму 142 мільйонів долярів в порівнянні з тією сумою, яку був ухвалив Сенат на оборону країни. Вилсон пропонує, щоб бюджет оборони виносив 34,391,980,-000 долярів. Спільна Конґресова Конференція, складана з конґресменів і сенаторів, вже другий день нараджувалася над тим, щоб узгіднити різниці в бюджетових сумах, які признали були обидві палати. Коли ця конференція дістала новий проєкт секретаря оборони в справі висоти оборонного бюджету, вона відклала свої наради аж до понеділка 22-го липня, бо, як один сенатор заявив, треба „зревідувати свої думки в цій справі". Численні члени сенату здивовані цим потягненням Вилсона, бо ще кілька днів тому президент Айзенгавер і секретар оборони Вилсон заявили, що зменшення видатків на оборону було би „загрозою для цієї країни і для всього вільного світу". Знаючи про таке становище уряду, сенатори збільшили були оборонний бюджет на суму 971,504,-000 долярів в порівнянні з видатками, які ухвалила була Палата Репрезентантів. Сума, якої тепер домагається Вилсон, є на 1,736,020,000 долярів менша від того бюджету, якого спочатку домагався уряд, але вона все ще є на 729,255,-000 долярів більша від того, що ухвалила була Палата Репрезентантів. Спільна Конґресова Конференція, яку очолює демократичний конґресмен Джордж Г. Мегон із Тексасу, задумувала зменшити ухвалені Сенатом видатки та зблизити їх до тієї суми, яку прийняла палата. Тепер, після нової заяви Вилсона, ще легше буде сенаторам погодитися на зменшення видатків на оборону. Досі на цій Конференції велася дискусія в тому дусі, що департамент оборони зможе з успіхом виконувати свою працю, коли оборонний бюджет буде ухвалений в тій висоті, на яку погодилася Палата Репрезентантів. Сенатори заявили, що потребують часу на виступіювання тієї справи, і тому дальші наради відбудуться аж в понеділок 22-го липня. Вилсон заявив у своєму листі, що не можна зменшувати сум в бюджеті, які призначені на фльоту і летунство та на проби з новою зброєю. Вилсон домагається на армію — 7,-357,900,000 долярів, на фльоту — 10,021,385,000; на летунство — 16,314,100,000 долярів.

Західня Півкуля [illegible]ює свій оборонний [illegible]

Вашингтон. — Міжамериканська Оборонна Рада 18-го липня вирішила поліпшити свій оборонний плян. В цій раді є заступлені представники 21-ої американської держави. Це був перший новий оборонний плян від 1951-го року, коли прийнято спільні постанови про оборону Західньої Півкулі. Невідомо, які є подробиці цього пляну, бо це є таємницею держав — членів цієї ради. Але в загальному догадуються, що новий плян оснований на таких передумовах: 1. Загроза совєтської агресії на країни Західньої Півкулі є і надалі реальна. 2. Винахід нової зброї зможе вможливити СССР заатакувати деякі чулі пункти на цій півкулі, наприклад Панамський канал. В оборонному пляні обговорювано також стандартизацію зброї для всіх американських держав та те, щоб не забракло воєнних сирівців на випадок крайньої необхідности, коли б ворог загрожував морському транспортові. Звернено увагу і на те, що конче треба зменшити кошти оборони.

Конґресова комісія проти бюрократизму в армії

Вашингтон. — Комісія для провірки урядових дій в Палаті Репрезентантів виступає проти бюрократизму в збройних силах країни, бо вона ствердила, що представники військовости витратили 10 років часу і 300,000,000 долярів на те, щоб ствердити, що вона закупила 3,128,613 окремих предметів. Конґресова комісія заявила, що ці інформації можуть бути цікаві для декого, але платники податків можуть твердити, що це число закуплених товарів таки завелике. Комісія підкреслює, що хоч формально прийшло до об'єднання всіх трьох родів зброї, то в дійсності того об'єднання немає, бо збройні сили повідомляють, що мають аж 3,480 родів взуття різних стилів. Армія і морська піхота хочуть, щоб бекон для них вудили впродовж 42-ох годин, але фльота домагається бекону, вудженого впродовж тільки 24-ох годин. В збройних силах багато часу витрачається на дрібні справи, а на такі речі, як керовані ракети, не вистачає часу.

Боротьба за компроміс між прихильниками законопроєкту про громадянські права

Вашингтон. — В Сенаті продовжується дискусія над урядовим законопроєктом про охорону громадянських прав В цій боротьбі противники цього законопроєкту — південні сенатори, покищо не беруть участи, бо сперечаються тільки його прихильники. І так провідник двопартійного бльоку сенаторів, які підтримують урядовий законопроєкт, сенатор Вільям Ф. Новленд, заявив, що можливі є дальші зміни в цьому законопроєкті, щоб зробити його приємливішим для південної опозиції. Але демократичний сенатор з Ореґону Ричард Л. Нюберґер заявив в Сенаті, що президент Айзенгавер не повинен погоджуватися на дальші зміни в своєму законопроєкті. Сенатор Нюберґер сказав у своїй промові: „Якщо теперішній досить поміркований законопроєкт буде змінений і послаблений різними поправками, то за це відповідатиме тільки одна особа. Тією особою буде Двайт Д. Айзенгавер — президент ЗДА". Нюберґер казав, що Президент послабив своє становище тим, що заявив на пресовій конференції про те, що не знає добре змісту свого законопроєкту, і тим, що без ентузіязму обороняє свій законопроєкт.

Конґресові комісії збільшили платні федеральних урядовців на більйон долярів

Вашингтон. — Комісія для справ поштового уряду і цивільних федеральних урядовців збільшила платні 950,000 цивільних урядових працівників на 532,000,000 долярів річно. Це рішення комісії запало більшістю 14-ох голосів до 10-ох. Подібні рішення запали і в сенатській комісії. Всі федеральні урядовці мали б дістати збільшення теперішньої платні на 11 відсотків, але в цій справі ухвалено два застереження: 1. Жадний урядовець не сміє мати більшого підвищення платні як на 1,000 долярів річно. 2. Платня службовця не сміє збільшитися понад 16,-000 долярів річно. Ця сама комісія давніше ухвалила збільшення платні 500,000 поштових працівників на 12 відсотків. Гадають, що ці законопроєкти будуть ухвалені найближчого тижня в Палаті Репрезентантів. Якщо б Конґрес ухвалив обидва законопроєкти про збільшення платні, то це збільшило б видатки державної скарбниці на більйон долярів річно. Президент Айзенгавер є проти збільшування платень в цьому фінансовому році, бо це збільшило б інфляцію доляра і не дало б надвишки в федеральному бюджеті. Та частина конґресменів вже тепер пам'ятає про те, що в найближчому році будуть вибори до Конґресу, і тому дбає про прихильність мільйона федеральних урядовців і поштових працівників.

Сенатор Даґлес боронить головного суддю Воррена

Вашингтон. — Демократичний сенатор Пол Г. Даґлес із Іллиной, виступаючи в Сенаті, боронив головного суддю Найвищого Суду ЗДА республіканця Ірла Воррена. Він назвав Воррена „одним із найблагородніших американців". На думку сенатора Даґлеса „Воррен займе в історії ЗДА місце одного з найбільших суддів Найвищого Суду". Сенатор Даґлес виступив проти „дуже нещасливої критики Воррена" демократичним сенатором Геррі Ф. Бирдом із Вірджінії. Даґлес „щиро погоджується з твердженням сенатора Бирда, бо суддя, як тільки зайняв своє високе становище, здобув „рекорд помітної пошани" і „постійного росту". Сенатор Бирд критикував Воррена за те, що під його проводом Найвищий Суд ЗДА визнав неконституційними окремі школи для білих і кольорових дітей та скасував сеґреґацію в розвагових місцях, спортових площах та на засобах транспорту.

● **У Фронт Роялі,** Вірджінія, в ріці Шенандоа втопилися дві жінки і троє дітей: перевантажений човен, в якому вони перепливали цю ріку, перевернувся.

Домагаються відшкодування за сконфісковане в Польщі майно

Ню Йорк. — Представники Американського і Світового Жидівського Конґресу закликають американських громадян жидівського походження, щоб якнайшвидше зголошували на відповідних формулярах те все своє майно, яке їм сконфісковано або іншим способом забрано в теперішній комуністичній Польщі. Ці зголошення треба посилати до Комісії для Закордонних Відшкодувань (Форейн Клеймс Сеттлемент Коммішен) в Вашинґтоні, Д. К. В цьому заклику пишеться про те, що ця комісія в Вашинґтоні потребує докладних даних в цій справі, щоб можна було, якщо зайде така можливість, домагатися відшкодувань від польського уряду під час переговорів між представниками польського й американського урядів. Рекомендуючи негайну акцію в цій справі, директор інституту публічних справ при Світовому Жидівському Конґресі, д-р Негеміяг Робінсон заявляє, що сама реєстрація не дасть ще формального домагання на відшкодування.

„Міс ЗДА" перемогла в позиченій сукні

Лонґ Біч, Каліфорнія. — 21-річна Ліона Ґейдж із Меріленду стала до змагань за титул „міс ЗДА" з готівкою 10 долярів і в позиченій сукні, бо за свої гроші не могла купити власної одежі, як це плянувала. Після перемоги „міс ЗДА" дістала на свою голову вже перлову корону з рук минулорічної „міс ЗДА" і одночасно „міс Світу" — Керол Морріс з Айови. „Міс ЗДА" стає тепер до змагань за титул „міс Світу". Та її фінансова ситуація вже поправилася, бо вона дістане як „міс ЗДА" 2,000доларову нагороду, гроші на подорож довкола світу, повний комплет ґардероби та мешкальний віз. Вона відклала одружіння на п'ять років, бо думає стати акторкою. Ліона Ґейдж була найвища між змагунками. 5 стіп і 9,5 цаля висоти і 118 фунтів ваги. Інші її виміри 36-23-36. Вибір „міс Світу" відбудеться ще цього тижня.

Ліона Ґейдж, 21-літня мерілендка, що здобула корону Міс ЗДА у позиченому одягу та з десяткою долярів майна при собі, намагається тепер у Лонґ Біч, Каліф., здобути ще й жезл Міс Всесвіту.

ФРАНЦІЯ ТАЄМНО ПЕРЕГОВОРЮЄ З АЛЬЖИРСЬКИМИ ПОВСТАНЦЯМИ

Париж. — Тут офіціяльно потверджено вістку, що представники французького уряду нав'язали контакт з провідниками альжирських повстанців, що викликало деякі надії на можливість швидкого припинення кривавих заворушень у тій французькій колонії. Представники уряду мали зустрітись таємно з повстанськими альжирськими провідниками в Тунісі і загально вважається, що ці зустрічі збільшують можливість на замирення, бо альжирські повстанці мали дещо злагіднити свої вимоги щодо безпосереднього проголошення незалежности їхньої країни. Досі вони ставили це домагання як першу умову для перемир'я. Тепер вони мали прийти до переконання, що на деякий час Франція та французька допомога потрібна їм у не меншій мірі, як Франції потрібні альжирські ресурси і тому теж висловлюється надію, що можна буде встановити бодай тимчасове перемир'я для спокійнішого ведення переговорів. Тим часом понад 20 азійських і африканських країн внесли прохання, щоб Генеральна Асамблея ОН, яка збереться на сесію 17-го вересня, поставила на порядок своїх нарад також справу Альжиру.

През. Айзенгавер посередничав в арабсько-ізраїльському спорі

Єрусалим. — Ізраїльський прем'єр Давид Бен-Гуріян виявив минулого четверга, 18-го липня, що „голова одної великої держави" посередничав в ізраїльсько-арабському спорі та висилав своїх спеціяльних послів до столиць цих країн, але ці зусилля досі ще не дали бажаного успіху. Хоч Бен-Ґуріон не назвав поіменно ані згаданого ним голови, ані держави, то загально вважається, що мова про президента Айзенгавера. Бен-Ґуріон від себе заявив, що Ізраїль „ані на хвилину не вагався б підписати мирний договір з арабськими країнами, хоч ані одна з них не має справжнього демократичного уряду".

Інститут дослідів над СССР відбуде в Мюнхені свою конференцію

Мюнхен. — 26-го і 27-го липня ц. р. відбудеться у Мюнхені дводенна конференція Інституту дослідів над СССР, основаного в 1950 році і підтримуваного Американським комітетом для визволення. Як заявив американський представник того Комітету в Мюнхені д-р Джан Пеннар, у цій конференції візьмуть участь більше 200 учених, включно з науковцями з-посеред втікачів із Совєтського Союзу та г. зв. сателітних країн. Три доповідачі прибудуть з ЗДА: Фредерік Барґгоорн, професор політичних наук Єйлського університету, промовлятиме на тему „Боротьба большевизму за створення соціялістичного суспільства", д-р Дейвід Даллін промовлятиме на тему „Совєтської закордонної політики", а д-р Ніколяс Н. Поппе з Вашинґтонського університету в Сієтл говоритиме на тему „Проблема національностей в СССР". Крім них доповідачами будуть ще: польський учений і публіцист д-р Ришард Враґа („Ідеологічні підстави совєтського комунізму"), австрієць д-р Райнгард Маврах („Розвиток конституції в СССР"), президент Білоруської Академії наук проф. А. Адамовіч („Боротьба за свободу в совєтській літературі й мистецтві"), і врешті ректор Українського Вільного Університету в Мюнхені Микола Василів („Сорок років совєтської економічної системи"). Американський Комітет, якого головою є тепер кол. асистент державного секретаря Говленд Г. Серджент, сподівається, що ця конфренція викличе особливе зацікавлення в науковому і політичному світі з уваги на недавню чистку на Кремлі.

Комуно-польська поліція стрілами втихомирювала бунт в Цоппотах

Варшава. — Місцева преса інформує, що комуно-польська поліція потрапила щойно стрілами розігнати 2,000 „хуліґанів", що приїхали до того купелевого ресорту над Балтиком з Варшави, Кракова., Лодзі та інших міст на міжнародний джезовий фестиваль. Бунт мав початись з того, як одній групі молодців заборонено вступ до одного із нічних клюбів. Тоді ці молоді люди мали повибивати вікна в тому клюбі та вибралися в „нищівний похід" по місті, демолюючи ресторани і крамниці. До них прилучувались інші і групу тих „хуліґанів", що мала вкінці нараховувати 2,000 осіб, могла поліція розігнати щойно гострими стрілами. У повідомленні не сказано, чи були які жертви.

У Варшаві радить конґрес філософів над поняттями „воля" і „правда"

Варшава. — 80 філософів з з країн по обох сторонах залізної завіси з'їхались до Варшави на 4-денну конференцію, щоб вирішити, чи слова „воля" і „правда" мають те саме значення для комуністів і демократів. Цей з'їзд зорганізував Міжнародний Інститут Філософів. Президентом того Інституту є професор філософії в Шикаґо, Ричард МекКіон. З'їзд відбувається в будинку польської Академії Наук. Польща, як господар, бере участь у нарадах із 20 делегатами-вченими. З вільного світу прибули професори-філософи з ЗДА, Англії, Франції, Західньої Німеччини, Канади, Японії, Бельгії й Італії. Крім цього своїх філософів прислали всі комуністичні країни. Західні вчені висловлюють переконання, що сама дискусія і погляди, що їх одверто висловлюють західні вчені, мусять мати деякий корисний вплив на ментальність комуністів, що поцікавляться цим конґресом. Це перший з'їзд, що йому спонзорує Міжнародний Інститут Філософів, який відбувається за залізною завісою.

НОВИЙ АМБАСАДОР ДО ПОЛЬЩІ

Новим американським амбасадором до Польщі був призначений і затверджений 49-літній Джекоб Д. Бім, професійний дипломат, який перед цим призначенням був заступником асистента державного секретаря в закордонних справах

ЮГОСЛАВСЬКІ, БОЛГАРСЬКІ І АЛЬБАНСЬКІ САТЕЛІТИ З ПОКЛОНОМ У МОСКВІ

Лондон. — Аґенція Ройтера інформує за совєтськими повідомленнями, що саме тепер у якійсь віллі біля Москви відбувається „товариська зустріч" комуністичних головачів Юґославії, Болгарії і Альбанії з кремлівськими диктаторами. В зустрічі беруть участь альбанський комуністичний диктатор Гокса, болгарський комуністичний „вождь" Теодор Живков та заступники юґославського комуністичного диктатора Едвард Карделдж і Александер Рановіч. Разом з ними є їхні амбасадори та всілякі дорадники. Із совєтського боку в „зустрічі" беруть участь „найрівніші між рівними", Нікіта Хрущов та члени Президії Центрального Комітету комуністичної партії: Арістов, Бєляєв, Брежнєв, Кириченко, Куусінен, Фурцева і Поспєлов, як також шеф МВД Іван Сєров та інші. У повідомленні не сказано, що саме є предметом нарад, але в коментарях висловлюється думку, що головною метою цієї зустрічі є намагання Хрущова „привернути єдність між південноевропейськими комуністами", зокрема здобути для спільних цілей збунтованого юґославського сателіта. Ця зустріч мала б бути потвердженням висловлюваних уже раніше здогадів, що Хрущов і Москва вважають, що минулорічна їхня різня в Мадярщині вже до тієї міри забулась, що можна знову пробувати ліпити комуністичну єдність, заохочуючи до неї також лівіших соціялістів.

Англія інформує про поступ в нарадах про роззброєння

Лондон. — Англійський уряд опублікував ряд документів про перебіг і розвиток нарад міжнародної роззброєневої комісії впродовж останніх чотирьох місяців, стверджуючи в заключенні, що в тих нарадах досягнено „основний поступ". Документи опубліковано у зв'язку з сесією парляменту в найближчому тижні, на порядку нарад якої є саме справа роззброєння і теперішньої конференції. Опублікований документ стверджує зокрема поступ у таких „домовленнях у принципі", як зменшення кількости збройних сил, обмеження звичайного зброєння та припинення дальших пробних експльозій ядрової зброї, хоч в усіх цих „принципово домовлених" справах треба ще устійнити подробиці та передумови, від яких узалежнюється їх остаточне вирішення.

„Змова" в Єгипті є неясною навіть для прокуратора

Каїро. — Щойно в два місяці після переведення перших арештувань офіційно признано в Єгипті, що ведеться слідство в справі „змови" проти режиму президента Нассера та що ув'язнено багатьох учасників. Водночас оприлюднено тільки кілька прізвищ, із них на першому місці Мохаммеда Саляг ель-Діна, який був міністром закордонних справ в останньому уряді за короля Фарука, безпосередньо перед переворотом, що привів до влади спершу генерала Наґіба, а після нього — полковника Нассера. Мохаммед Саляг ель-Дін належить — твердять закордонні кореспонденти — до найпопулярніших фігур в Єгипті і зискав собі був славу мало не національного героя, бо саме він був головним репрезентантом Єгипту у переговорах з Англією за евакуацію англійських військ з обширу Суезького каналу. Змова мала на цілі ніби привернення демократичного цивільного уряду на місце теперішнього військового диктаторського режиму Нассера, під кермою ель-Діна, як прем'єра. Змову підтримували старшини ґарнізону в Александрії, серед яких переведено численні арештування. Виявив змову один із отих старшин. „Признався" ніби колишній секретар названого єгипетського політика, після чого арештовано й самого Саляга ель-Діна. Від двох місяців тримають його строго відокремленого у важкій військовій в'язниці в Александрії. Навіть дружина арештованого не знала до цього часу, що з ним сталося. Єгипетський прокуратор виправдував перед журналістами таке довге тримання в тайні цієї справи потребами слідства, яке — мовляв — і досі не дало ще підстав до вирішення, чи і коли відбудуться в цій справі судова розправа та кого в ній судили б. Сам головний арештований, Саляг ель-Дін, буцімто рішуче заперечує будь-яку свою вину.

В АМЕРИЦІ

● **Вернулася до Портленду,** Ореґон, „Литл Чеймбер Оркестра", яка виступала в Берґені, Норвегія, на музичному фестивалі, а після того в Стокгольмі, Ослью, Парижі, Гельсінкі та інших европейських містах. Цю 82-денну поїздку спонсорували департамент оборони і державний департамент.

● **82-річний конґресмен** із Шикаґо Джеймс Б. Бавлер помер 17-го липня в своєму домі в Шикаґо. Він не брав участи в праці Конґресу вже від двох тижнів.

● **Президент Айзенгавер** підписав закон про надання прав американського громадянина 25-річному Еванґелосові Деметре Карґіотісові, який прибувши до ЗДА в 1952 році, перейшов тут військову службу, внаслідок чого втратив грецьке громадянство.

● **Айова Ситі** помер на 56 році життя колишній вояк Іван В. Сандерс, якого славний воєнний дописувач Ерні Пайл назвав „містером Фіксіт", бо був він „майстром на всі руки" у військовій частині, що брала участь у боях в Африці, на Сицилії і в Европі.

● **Департамент пошти** повідомляє, що помалювання поштових авт яскравими кольорами, червоним, білим і синім значно зменшило число нещасливих випадків з тими автами. За статистикою департаменту пошти, коли були вони помальовані оливковою фарбою, число нещасливих випадків становило 844, а тепер зменшилося до 622.

● **Сподіваються,** що Палата Репрезентантів закінчить свою працю в перших днях серпня, і тоді президент Айзенгавер вилетить літаком на відпочинок до військової фльоти в затоці Нарраґенсетті. З Вашинґтону до цієї військової бази треба летіти одну годину і 30 хвилин.

● **Президент** спортової дружини „Джайєнтс" в Ню Йорку Горас С. Стовнгем заявив на протитрестовій підкомісії в Палаті Репрезентантів, що його дружина восени цього року хоче перенестися до Сан Франсіско або до якогось іншого міста в Каліфорнії. „Джайєнтс" перенесуться до Каліфорнії навіть тоді, коли інша відома бруклинська дружина „Даджерс" залишиться на місці.

У СВІТІ

● **Найбільше наркотиків** з Англії належить до медичної професії — твердить офіційна англійська статистика. Вона находить 333 останні зареєстровані випадки, при чому в тому числі було 77 лікарів, 20 медсестер і два дентисти.

● **На Маляйському** півострові, де від кінця останньої війни безперервно триває війна з комуніст. партизанами, провідник одної комуністичної банди, що переховується в джунґлях, заявив готовість піддатися, якщо влада ґарантує йому і членам його банди особисту безпеку. Генеральний секретар маляйської комуністичної партії, що діє в підпіллі, буцімто також заявив готовість „замиритися". Тому маляйський автономний уряд проголосив амнестію для тих партизанів, які являться на поліцію. Англійські літаки скидали над джунґлями „залізні листи" з підписом міністра та летючки з закликами до партизанів — скористати з амнестії.

● **Залізничий страйк** у Японії заламався після того, як міністерство комунікації оприлюднило, що всіх керівників страйкового руху викинуть з праці за протидержавну діяльність. Дирекція поліції в Токіо потвердила, що залізничним страйком керувала підпільна комуністична партія.

● **У великій в'язниці Санте в Парижі застрайкувала** в'язнична сторожа, домагаючись зрівняти її в правах із поліцією. Не діставши ранішньої кави, в'язні влаштували гамірну демонстрацію, підпалили сінники і порозбивали в келіях уладження. Внаслідок цього страйку, вони хотіли були видертися з в'язниці, але мусіли спинитись перед високою залізною брамою, з-поза якої обстріляла їх поліція.

● **У Польщі** існує для народу тільки один авторитет — кардинал Вишинський, — твердить американський конґресмен Махровіч, з походження поляк, який тількищо вернувся з Познаня, куди їздив на міжнародний ярмарок. Він каже, що розмовляв із сотнями осіб, але поза офіційною клікою партійників — не зустрів ні одного комуніста. Нужда в Польщі — каже Махровіч — неймовірна, і не терплять її тільки дві категорії осіб: упривілейована державно - партійна верхівка і ті, які дістають численні посилки з Америки.

● **Катастрофа голляндського літака** біля берегів Нової Зеляндії коштувала життя 56 особам, у тому числі 19 дітям. Д-р Дірк Лейкер, лікар голляндської місії в Новій Зеляндії, втратив у тій катастрофі дружину і четверо дітей.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jerse City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Sectio: 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ДВОСІЧНИЙ МЕЧ

Проблема, про яку мова, належить до тих драстичних і наболілих, що їх треба розглядати з найбільшим спокоєм і найбільшою об'єктивністю, як і кожну справу, суть якої оповита майже непроглядним туманом всіляких легенд. Маємо на думці проблему жидівсько-українських відносин а безпосередньою причиною до її порушення є довга стаття Джудда Л. Теллера, надрукована в „Ню Йорк Гералд Трибюн" з 16-го липня ц. р. під заголовком: „Совєтські жиди бояться висліду чистки". Стаття ця заслуговує на окрему увагу і вимагає коментаря, бо вона не тільки написана відомим автором і не тільки надрукована в серйозній газеті але й розглядає проблему жидів у Совєтському Союзі, можна б сказати, під кутом роздмухуваної на всі лади легенди про „український антисемітизм".

Автор твердить, що 2.000.000 жидів у Совєтському Союзі „переживають тривожні дні" у зв'язку з останньою чисткою в Кремлі, і цю тривогу зв'язує головно з „українською традицією" Хрущова та двома українськими іменами в Центральному Комітеті комуністичної партії СССР. Нехай уже залишається на сумлінні автора такі твердження, як те, що „ніхто не потерпів більше, як жиди, під час походу проти буржуазного націоналізму" в Совєтському Союзі, при чому в цілій статті ані згадки про українців, що впали жертвами совєтського режиму. Щó більше, автор заявляє: „Факт, що в цій (останній) чистці підвищено двох українців — Кириченка до повного членства (в ЦК партії) і Кириленка до кандидата в члени (ЦК партії), може вказувати на те, що великороси пропонують українцям молодше партнерство". Саме з цих двох українських імен у совєтській верхівці і з того, що Хрущов був колись совєтським проконсулом в Україні, автор приходить до висновку, що жиди в СССР, після останньої чистки, „переживають тривожні дні". Це скріплює він ще й твердженням, що „Україна мала сильну антижидівську і антипольську традицію".

Меч, що ним автор коментованої статті вдаряє українців, є обосічний. Бо коли він з того факту, що Кириченко і Кириленко (з-поміж 45 мільйонів українців) опинилися у совєтській верхівці, робить висновок про причини антисемітизму в совєтській політиці, то який висновок могли б зробити українці з того факту, що з-поміж двох мільйонів жидів у Совєтському Союзі на совєтському олімпі в різних часах виблискували імена таких жидів, як Троцький, Свердлов, Каганович, Радек, Літвінов, Луначарський, Томський, Зінов'єв, Камєнєв і багато-багато інших, не кажучи вже про нижчі ранги в совєтській ієрархії? Проте, жаден свідомий українець не буде розводитись над цими справами, і якщо тут на них натякаємо, то тільки як на приклад і доказ обосічности легенди про „український антисемітизм". Кожний бо свідомий і відповідальний українець знає і доказує, що нам усім тепер мусить залежати не на тому, хто кого — так сказати б — переплюне у взаємних обвинуваченнях та підозріннях, але виключно на розвіянні всіляких легенд про український антисемітизм і про жидівську українофобію. На цьому повинно залежати й жидам. Бо коли відповідальна українська преса намагається сьогодні переконати свого читача, що, наприклад, хоч кат-садист, який мордував українців по тюрмах Києва, Харкова, Полтави чи Вінниці і мав жидівське прізвище, але був він тільки большевиком-чекістом, а жидівські прізвища вибирала Москва для тієї „роботи" тенденційно на те, щоб ненависть і гнів українців звертати не проти справжнього московського злочинця, а проти його жидівського знаряддя, — то ці зусилля української преси та українських провідників повинні б піддержати також відповідальні жидівські автори.

З приємністю треба ствердити, що від деякого часу — поза такими виступами, як коментований — серед відповідальних жидівських кол у цій країні спостерігається чимраз більше доброї волі якщо вже не розвіяти туман легенд про український антисемітизм, то залишити його в спокою а жидівсько-українські відносини формувати на базі найкращих інтересів, що є, без сумніву, спільні для обидвох народів. Сьогодні бо вже не списати й на воловій шкірі всіх тих доказів хитрого і підступного витворювання та роздування жидівсько-української ворожнечі відвічними ворогами жидівства і українства, символи й аспірації яких так геніяльно поєднав наш Іван Франко у своїй поемі „Мойсей". Найвищий час, щоб українські і жидівські маси це собі усвідомили і відповідно поступали, не зважаючи на такі виступи, як цей, що його коментуємо, чи на подібні з українського боку. Це — тільки тоталітарні ідеології і системи признають колективну відповідальність і роблять родини племена, а то й народи відповідальними за вчинки одиниць. Тому й за антиукраїнські нотки в коментованій статті відповідальний тільки її автор, і вона може бути нагодою до пригадки, що українська і жидівська суспільності у своєму найкращому спільному інтересі повинні раз назавжди випустити з рук обосічний меч ворожнечі і обвинувачень.

СВОБОДА ПРЕСИ І БЕЗПЕКА

До тих різних „най", що існують в Америці, належить безумовно найбільша в усьому світі свобода американської преси, яка полягає не тільки у відсутності будь-якого цензурного органу, що йому підлягала б преса, але й у глибоко вкоріненому світогляді кожного американського діяча преси, видавця та журналіста, і кожного читача періодично друкованого слова. Вони переконані, що не повинно бути ніяких інших меж для друкованого слова, як тільки межі, що їх сам собі встановлює вільний журналіст, керований своєю совістю, своїм розумінням журналістичної етики та своїм патріотизмом. У такій атмосфері найповнішої свободи викувались різні прикмети риси американської преси, — дуже позитивні, але й деякі негативні. Наприклад, американська преса з-правила не визнає міжгазетної полеміки. Американській пресі взагалі не відомий тон напасливих атак чи лайок на партії, групи й особи. В кампаніях різних великих популярних щоденників проти якихось публічних, державних чи комунальних проєктів або проти якихось промислових чи торговельних закладів, завжди панує строгий діловий тон. На першому місці стоїть інформація, отож потреба фактичного матеріялу. Тому, що в ЗДА не існує державних органів преси, широко розвинулось благородне суперництво щодо цікавих для читацької публіки репортажно-інформаційних вісток. Це стало джерелом і у деякій мірі нездорового явища: погоні за „сенсаціями" та оприлюднювання подробиць суто персонального характеру. Якщо наприклад, у Швеції преса взагалі ніколи не подає вісток про самогубство людей, а в більшості европейських країн існує тенденція промовчувати прізвища осіб у випадках, якщо нема за ними наявного злочину, то в американських часописах при кожній згадці про людину, замішану в будь-яку, навіть найневиннішу справу (автомобільний випадок і т. п.), подається й її докладну адресу. Дехто любить таку „паблісіті", але іншим вона прикра.

Погоня за свіжими й цікавими вістками та свідомість, що нема властиво справ, про які не повинен знати нарід, спонукує американську пресу друкувати раз-у-раз такі подробиці військового й політично-економічного характеру, які не вільно оприлюднювати в будь-якій іншій державі світу, навіть у таких демократичних державах, як Англія і Франція, з найстаршими традиціями свободи говореного й друкованого слова. Очевидно, що новоприбулих до ЗДА, особливо з країн диктаторського (СССР) чи напівдиктаторського режимів (передвоєнна Польща), непомірно дивувало й дивує одверте писання про околиці, в яких відбуваються експерименти з новими родами зброї, вміщування світлин, подавання адрес різних військових таборів та заморських баз, наведення докладних коштів, що йдуть на розбудову військових об'єктів в краю і за кордоном і т. п. Недавно можна було, наприклад, читати докладні репортажі про нові американські бази в Еспанії чи вістки про влаштування для перших керованих ракет у Німеччині, з точним поданням місцевостей. Все це в очах американських журналістів і читачів — речі зовсім нормальні.

Все ж інколи така свобода преси стає небезпечною з погляду береження суто військових таємниць. Ось так голова дорадчої державної Комісії в справах безпеки країни, Лойд Райт, оприлюднив 30 червня ц. р. широку „Заяву про журналістів і безпеку ЗДА", в якій наводить довгий список конкретних прикладів на доказ свого твердження, що американські журналісти інколи оприлюднюють засекречені військові дані. З практики давніших років він покликається м. ін. на факт, що безпосередньо перед вибухом японсько-американської і німецько-американської війни в 1941 році преса розголосила була деталізовані стратегічні дані командування армії і фльоти. Під час Тихоокеанської війни преса принесла вістку про розшифрування японського військового коду. Появилися різні вістки про керовані ракети й інші найновіші роди зброї, без подання джерела інформації. Райт наводить багато таких прикладів і висловлюється за потребу ухвалення закону, який карав би за виявлювання відомостей зв'язаних з безпекою держави.

Очевидно, що звідомлення Лойда Райта було — як висловився тоді передовик „Ню Йорк Таймсу" — патиком, застромленим в осине гніздо. Не було жадного часопису в Америці, який не забрав би в цій справі голос. У величезній більшості вони гостро критикували заяву Райта та перестерігали проти введення в американське законодавство таких постанов, які могли б накласти пута на вільну пресу. Найбільше протестів викликала заява Райта, що опублікування в американській пресі деяких військових подробиць, належало до „темних сторінок зрадництва". Поважна американська преса підкреслила, що про зрадництво не може бути й мови, а найбільше, що могло бути це — недостатнє вичуття міри в деяких окремих журналістів чи видавців та необережність у поведінці з отриманим цікавим матеріялом.

Конгресова Підкомісія в справах урядових інформацій під головуванням конгресмена Джана Е. Мосса, демократа з Каліфорнії, розпочала переслухування. Шеф Інформаційного відділу Армії, ген.-майор Гю С. Мілой заявив, що він ніколи не чув, щоб якийсь журналіст „украв чи дістав підступом" будь-який матеріял з таємного військового архіву. Названий генерал признав, що інколи він зустрічає в пресі інформації військового характеру і не знає, як вони дістались до преси, однак ствердив, що на загал такі інформації подаються „зручно, інтелігентно з доказами інтуїції журналіста". Сам названий голова конгресової Підкомісії висловився проти пропонованого Райтом закону, за яким можна було б карати за виявлювання інформацій секретного характеру.

На цю цікаву тему ведеться тепер на сторінках американської преси полка дискусія. Дві речі виходять ясно з цієї дискусії: 1) потреба зберігати широку свободу преси, як один із скарбів Конституції, і 2) конечність оборонятись проти ворожої хитрої, злобної та неперебірливої розвідки, яка використовує всі необережні вістки, дбайливо збирає їх, порівнює, доповнює своєю злочинною роботою і діє на погубу країні.

Ярослав Курдидик

ЗДА ВИГРАЛИ ДВІ „МАЛІ ВІЙНИ"

Після надзвичайно нервозного, а часто й драматичного політичного напруження, що позначалося в останньому півріччі, коли закидувано ЗДА „вихилястість і змінливість" у їх закордонній політиці, прийшла черга на вияснення, чому ЗДА поступали часто так, що, здавалося, були на дорозі до якихось прикрих несподіванок. Як тепер виходить на яву, ЗДА зводили завзяті дипломатичні баталії, перетривали їх переможно і, вичерпавши всі мирні засоби, кинули на терези вияв своєї могутности — і виграли перші дві „малі війни".

Перший виграш мав місце в Кореї, а змаг почався від перших же днів після підписання перемир'я в Панмунджомі. Його вели з немалою завзятістю також комуністи, роблячи все можливе, щоб не дати Заходові змоги стати твердою ногою на цьому терені. З останніх заяв виходить, що ЗДА рішені перетворити Південну Корею у справжню фортецю, вивінувану в наймодернішу зброю включно з атомовою. Таким то робом ЗДА підтверджують, що вони не зречуться із запланованих в тому обширі своїх послідовних осягів, і ніхто в майбутньому не усуне їх з того найважливішого азійського мостового причілку. Легко зрозуміти, що позиція ЗДА в Кореї і можливість оперативности звідтіля в усіх напрямках рівнозначна з концентрацією всієї потужности в самому серці Азії і Далекого Сходу. Можна сміливо висунути й таке твердження, що хто контролюватиме Корею і Формозу, той у великій мірі рішатиме про майбутній уклад політичних сил на азійському континенті.

Хто думав, що ЗДА можуть поступити інакше, як це вони зробили тепер у Кореї, той хіба не призадумувався над тим, що ЗДА треба вичекати аж такого моменту, коли вони можуть бути виправдані перед світом у своєму поступуванні на тому обширі. Як виходить, ЗДА мали дуже точні дані про те, що СССР знаходиться напередодні тієї кризи, яка виявилася у формі „персональної чистки" колективних диктаторів. У ЗДА знали, що цей комуністичний „біг амока" мусів був припинитися за спонукою з самого Кремлю, і що якраз тепер прийшов той довгоочікуваний момент, щоб перебрати ініціятиву і ставити большевиків перед доконаними фактами, так само, як це вони звикли робити у відношенні до Заходу.

Другий виграш „малої війни", який ЗДА перевели також згідно з своєю тактикою вичікування догідного моменту — це останнє потягнення в Йорданії, яка своїм геополітичним положенням є на Середньому Сході таким самим вітальним обширом, як Корея в Азії.

І тут, як в Кореї, ЗДА вирішили заангажуватися всім своїм авторитетом. Форма американського поступування у відношенні до цієї країни дає запоруку, що пенетрацію Москви, яка ще рік тому „вія" Сирія і Єгипет мала, здавалося, принести для Заходу дуже прикрі наслідки — припинилась. Щоправда, комуністичної загрози на тому обширі повністю ще не зліквідовано, але все вказує на те, що при допомозі головним чином членів Багдадського пакту і продемонстрованої на фактах перед народами Середнього Сходу доктрини Айзенгавера, яка не накидається нікому силою, але подумана для власного їх добра — большевицькі впливи на тому обширі у найближчому часі зовсім зникнуть. Арабська Ліга, яка сприйняла була зразу доктрину Айзенгавера, як щось, що могло загрожувати її життєвим інтересам, починає зміняти й „модифікувати" своє до неї відношення, бо поволі приходить до висновку, що тільки ця доктрина може забезпечити її членам самостійність і незалежність.

Як виходить, криза в політиці й економіці Заходу, яку большевики пророкували вже кілька років і яка мала б цілковито знівечити потенцію західньої гемісфери — постигає їх самих. Якщо Заходові, який має у порівнянні зі Сходом далеко більш упорядковані й устабілізовані відносини, приходиться в останніх роках досить важко, то як же важко й скрутно мусить бути в тому царстві, де все виконується „добровільно і за планом".

Знавці відносин в СССР заповідають, що у найближчому часі він переживе ще більші струси, як після смерти „геніяльного вождя", і що те все, що дістся в тому червоному царстві — це вже завершення кризи, яку мусить пережити кожна тоталітарна система, яка свою силу спирає не на свободі й незалежності, а на штучно вдержуваному культі якогось сатрапа і на безоглядному та смертельному тероризуванні довкілля.

ВИСТАВКА СКУЛЬПТУРИ В ЛОНДОНІ

Лондон. — В Голланд Парку відкрито недавно виставку скульптури. 1953 року Голланд Парк закупило місто у спадкоємців лорда Голланда (1773-1840), що був прихильником науки й мистецтва і мав багато приятелів — визначних письменників Англії. В затишному парку, в якому живе коло 50 порід усякого дикого птаства, стоять під голим небом твори скульпторів, що живуть в Англії. На жаль, найвизначніший скульптор Англії, сер Джекоб Епстін, представлений на виставці лише однією, і вже не новою скульптурою: бронзовим погруддям біблійної Естери з р. 1930.

Імена скульпторів (це все молоді люди) мені відомі. Більшість мистців, як видно з виставлених творів, знаходиться в періоді шукання власного стилю. Це шукання нових способів мистецького вияру приводить до дивних наслідків: відірвавшися від зразків греко-римської скульптури, ці мистці беруть за приклад стиль передісторичних мистців, або наслідують суворий стиль середньовіччя (готика). Є тут скульптури навмисне архаїзовані: торсо без голови і рук та под. Губерт Далвуд з його воїном у стилі доісторичному — це приклад архаїзму. Т. Б. Гакслі — Джонс в скульптурі „Мати й дитина" явно наслідує стиль стародавнього Єгипту, а Давид МекФолл бере за приклад скульптуру інків у давній Америці. Єлисавета Фрінк дала імпресивну статую войовника (без рук).

Роберт Клетворті створив могутню фігуру бика в стилі кубізму. Зблизька ця скульптура здається незграбним накопиченням неповʼязаних кусків темносірої глини. Але треба відійти далі, і ви бачите, що засобами геометричними можна досягнути мистецького завдання: з таким насупленим грізним биком із наставленими до удару рогами ніхто не хотів би зустрітися в натурі. І. Е. МекВілльям, дав натуралістичний скульптурний портрет Єлисавети Фрінк, набосо.

Безперечно, до найкращих творів цієї виставки належить скульптура „Орельєф", Едварда Фолкарда: „Глядачки". З жінки, з наївними широкими обличчями і дівчинка, що перед ними, дуже пильно на щось дивляться. Мистець умів показати в їх обличчях вираз цікавости: чи то була коронація, чи марш вояків вулицями Лондону — байдуже. Ці обличчя лишаються в пам'яті відвідувачів виставки.

Б. Медовс хотів дати скульптуру птаха невідомої породи: з того вийшов символ птаха, скорше танк або аероплян. Те саме можна сказати про „Тріо" А. Райта: якісь високі білі патики, ледве сполучені між собою, мали б зображувати людей. Може такі створіння є на Марсі, але на землі таких не знайдете...

Оригінальну скульптуру дав А. Фляйшман: Лотова жінка, що обернулася на Содом і Гомору і перетворилася в соляний стовп. Ця скульптура зроблена із скла, але вона нагадує виглядом сіль. Нема в обличчі фігури страху: мистець хотів цим показати, що чудо сталося в одну мить.

В ґалерії біля виставки можна оглядати скульптури англійських мистців першої половини 19 віку: це переважно твори з білого мармуру, на теми з грецької мітології обох Тідів батька й сина, Р. Ваятта, Ґібсона і ін. Богиня Тетида, Флора, цариця Пенелопа з Одиссеї, дві скульптури Наркисса, що хотів поцілувати свій образ у воді і втопився.

Біля входу до виставки живий фазан розпустив свій різнобарвний хвіст, мов сам любується своєю красою. Міг би бути об'єктом для скульптора...

П. А.

КУДИ ЙДЕ АМЕРИКАНСЬКА МОЛОДЬ?

Недавно на сторінках одного питсбурського щоденника була переведена анкета на тему: яке відношення високошкільної молоді до релігії. Анкетою обхоплено п'ять високих шкіл на терені Питсбурґу. Вислід її — дуже песимістичний, під кожним оглядом.

Подаємо висліди тієї анкети, що її особисто перевела репортерка щоденника „Сандей Телеґраф", Зора Унковіч, з походження хорватка й високо релігійна особа. — На п'ять високих шкіл в Питсбурґу (й найближчій околиці, як Карнеґі) — 26 відсотків абсольвентів тих шкіл подало, що вони не мають ніякого відношення до релігії... Сорок три відсотки заявило, що ходять до церкви щонеділі — так з привички, без глибшого релігійного переконання. І лише 31 відсоток студентства подало репортерці, що є справді віруючими людьми, що високо респектують релігійні ідеали.

Щодо віку переважала молодь поміж 21-22 роком життя, отже зовсім молоді особи, без жадного життєвого досвіду. Дивним було, що в Дюкейнськім університеті, що є католицьким (то значить під проводом професорів-духовників високих педагогічних кваліфікацій) — аж 65 студентів призналися, що не мають ближчого зв'язку з релігією, 80 студентів (-ок) заявили, що їдуть в неділі до церкви — просто зі звичаю, а 20 осіб подало, що дуже високо цінять релігію, всім серцем її практикують. Правда, шеф інформаційного бюра Дюкейнського університету подав був спростування, що ця анкета не була переведена по всіх річниках тієї школи, а тільки в одному випуску.

В іншому каледжі (Мавнт Мерсі) вийшло ще „краще": 50 студенток подало, що релігія для них — байдужа справа, а друга половина дівчаток заявила, що є направду релігійні. У ще іншому каледжі (Чатем) вийшло так: 39 відсотків дівчат є невіруючі, 22 відсотки глибоко релігійні і 39 відсотків лише „ходять до церкви". Думаємо, що якби таку анкету перевести скрізь по Америці, то результати були б не кращі.

СЕНАТОР ДЖАНСОН ДОМАГАЄТЬСЯ ЗМЕНШИТИ ІМПОРТ НАФТИ

Вашингтон. — Демократичний сенатор із Тексасу Линдон Б. Джансон домагається, щоб уряд зменшив імпорт нафти з чужих країн. Це може зробити президент Айзенгавер, який має в цій справі ухвалені Конґресом повновласті. Зменшити ввіз нафти з закордону треба тому, бо імпорт нафти так збільшився, що загрожує крайовій продукції і тим самим особливо загрожує безпеці цієї країни. „Я сподіюся, що Президент діятиме швидко, реалістично і ефективно", — сказав сенатор Джансон. Імпорт нафтового сирівцю дуже збільшився: з 740,000 бочок денно до 1,250,000, і такий стан внеможливлює інвестиції в ЗДА для розшуків за новими нафтовими полями. Якщо цей імпорт і надалі буде збільшуватися, то це некорисно впливатиме на американську нафтову продукцію.

ЩЕ ОДНА ПІСНЯ

Так і скінчилась розмова —
Ні початком, ні кінцем,
Тиха сутінь вечорова
Колихнулась вітерцем.

Відхилю йому фіранку —
Співрозмовнику в біді,
Щоб за північ, щоб до ранку
Лити жалі молоді.

Лити жалі, підозріння,
Все домовити сповна,
І почути шепотіння:
— Гей, та в чім її вина?

А можливо, так і треба:
Щоб в тумані голова,
Щоб вітри зійшлись до тебе
В рими ладити слова,

Щоб, як зорі побіліють
Й небо зробиться ясніш, —
Стало менше на надію,
А на пісню стало більш.

МИК. ПЕТРЕНКО

Б. Полянич

СТРІЛ УНОЧІ

СЕНСАЦІЙНА ПОВІСТЬ

(19)

Мужчина легко здригнувся.

— Так! — сказав твердо. — Бо ми всі служимо нашій державі.

Фільдінґ потиснув сучок на бюрку і двері відчинилися. Ввійшов дижурний старшина.

— Прошу випровадити цього пана тайним виходом! — кинув Фільдінґ і відвернув голову.

Мужчина легко вклонився і вийшов за старшиною.

За кілька хвилин надкомісар задзвонив знову. Дижурний старшина, увійшовши до кімнати, побачив, що Фільдінґ стояв обернений плечима до дверей і дивився у вікно. Старшина випрямився біля дверей і ждав.

— Пане поручнику! — сказав поволі Фільдінґ. — Завтра в цій порі прийде до мене цей самий добродій, що був у мене перед хвилиною. Зараз же по виході від мене ви його арештуєте, але так, щоб я цього не знав. Виготовлений наказ лежить на бюрку.

— Так, пане надкомісаре! — сказав поручник.

— Акти слідства Стефанії Труцької прошу мені принести, а комісарові Кремерові скажіть, що я хочу сьогодні з ним повечеряти й жду його телефону. Це все.

— Так, пане надкомісаре! — сказав поручник і, струнко випрямившись, вийшов.

IX

Смерть комісара Кремера

Біля церкви св. Антона надкомісар Фільдінґ здержався і хотів прощатися.

— Дозвольте, що я вас ще трохи підведу, — сказав комісар Кремер. — І так щось сьогодні не хочеться іти спати. Така гарна ніч.

— Справді гарна ніч! — погодився Фільдінґ. — Але завтра жде нас ще гарніша праця.

— Нічого! — заспокоїв себе Кремер. — Праця не втече, а сьогодні я маю чомусь охоту натішитися таким гарним вечором. А ви щось не в настрої, надкомісаре?

— Дивно якось! — посміхнувся Фільдінґ. — Маю враження, начебто я невмитий!

Кремер не зрозумів:

— Невмитий? Як то?

— Власне! Якби я був брудний. Просто, знаєте, як то часом людина соромиться сама перед собою, що брудна, неголена... Так і я сьогодні щось подібне почуваю...

Кремер посміхнувся.

— Ви, надкомісаре, мусіли мати діло з чимсь брудним? А ви там у міністерстві, високо, не зустрічаєте такого бруду як тут, на низах.

— Може й ваша правда! — погодився Фільдінґ.

Кремер витягнув цигарницю і подав Фільдінґові. Обидва здержалися, щоб закурити.

— Не треба цього так серйозно брати, надкомісаре. Людина в цілому — це один великий бруд, але чи ми цьому винні?

Кремер засвітив сірника і подав Фільдінґові. Той закурив, і в цій же хвилині приступив до Кремера якийсь прохожий з погаслою цигаркою в устах і, витягаючи її з уст, спитав:

— Чи дозволите вогню?

— Будь ласка! — і Кремер подав запалений сірник прохожому. Закуривши, прохожий чемно вклонився.

— Дуже дякую!

— Нема за що! — сказав Кремер і закурив собі.

Фільдінґ здержався.

— Ви не вірите в забобони? — спитав.

Кремер глянув на нього:

— Чому вірю, а чому питаєте?

— Бачу, що ви третій закурили цигарку від одного сірника.

— Третій? — здивувався Кремер. — Я навіть сам цього не завважив. Ех, хто б то в це вірив! А врешті, ми ж постійно на фронті, а людина до всього звикає.

— Дотепні кажуть, що навіть і до шибениці можна звикнути.

— Чому ні? — засміявся Кремер. — До цього мабуть найшвидше.

Мовчки перейшли вулицю і звернули праворуч.

— Може вступимо на чорну каву? — спитав Кремер.

Фільдінґ поволі витягнув з кишені годинник і, підійшовши до ліхтарні, глянув на нього.

— Уже по першій! — сказав. — Я живу недалечко уже, але ви ще маєте шматок дороги. Пізно буде. А ви щось сьогодні розволочилися, пане-товаришу?

— Ага! — засміявся Кремер. — Щось мені справді приємно. Сам не знаю, з якої речі у мене такий добрий настрій. Може тому, що завдяки вам, надкомісаре, все в міністерстві так добре поладнане.

— В першу чергу поладнане завдяки вашій помисловості й енергії, комісаре, а не завдяки мені. Я вже виготовив звіт сьогодні до міністра в вашій справі й маю враження, що ви з цього звіту будете вдоволені.

— Невідомо тільки, чи міністер...

— Ну-ну! — заспокоїв Фільдінґ. — Вже то міністер не може нарікати на вас. За виїмком цього нещасного вбивства агента Руцького, всі справи вияснені й злочинці під ключем.

— Ще напад під Баштою! — пригадав тихо Кремер.

— Це властиво одна справа. Те й друге — одна рука. І раніш чи пізніш воно вияснитьcя. Ще не було такого атентатчика чи злочинця, що б сам себе не зрадив.

— Хоч би по своїй смерті! — засміявся Кремер.

— Навіть! — засміявся й собі Фільдінґ. — Але, але, — пригадав собі Фільдінґ, — як ми вже говоримо про ці справи, то я вас мушу попередити: не вірте надто людям, друже!

— Я вас не розумію! — сказав Кремер.

— Не вірте всім тим, що вам доставляють матеріяли. Є між ними й... гадини.

Українська фірма доставляє матеріял для будови атомового реактора

(амм) Гірнича Спілка Continental Iron & Titanium Mining Ltd. (в скороченні СІТ) що її зорганізували українські інженери в Монтреалі в 1955 році, — почала з початком липня ц. р. продукцію збагаченої титанієвої руди (ільменіту), одержавши початкове замовлення на 13,5 тисячі тонн (1350 вагонів) для будови атомового реактора в Лонґ Айленд біля Ню Йорку.

Титаній, це новий відносно метал, міцний, як сталь, а в двоє від неї легший, не ржавіє, відпорний на кваси й останньо стверджено, що він спинює радіювання, вглитуючи в себе проміння.

Цю прикмету застосовано саме вперше при згаданій будові атомового реактора для зменшення грубости бетонових охоронних стін довкола атомового вогнища. Пророблені проби виказали, що руда нашої Спілки дає висліди кращі за інші ільменітові руди. Її домішувати будуть до бетону в виді мілкого піску і камінців.

СІТ побудував свої, покищо тимчасові, споруди для збагачування ільменіту таки на своїх рудних полях. Спілка закупила саме навесну на власність багаті терени (неменше 15 мільйонів тонн руди) з відкритим видобуванням і з власною залізничою бічницею. Ці терени знаходяться біля містечка Бей Сент Пол на північному березі заливу св. Лаврентія, 60 миль на північний схід від міста Квибек.

Після виконаня згаданого замовлення — СІТ перейде на постійну продукцію рутилю тим же самим обладнанням. Рутиль — це природний, майже чистий титанієвий оксид. Його ринок збуту необмежений. Ціна біля 150 долярів за тонну. В закупленім Спілкою ільменіті рутиль виступає в поважній кількості, в хемічно незв'язанім виді, що дає змогу добувати його нескладним, механічним способом.

Рівночасно з тими працями, СІТ інтенсивно проводить намічені давніше роботи, щоб приступити, як мога скоро, до хемічної перерібки ільменіту (титанієвий оксид і оксиди заліза) окремо на оксид титанію (штучний рутиль) і на спорошковане залізо.

Інж. А. М. Мілянич
П. Щавницький

Комуністичний осередок у сталеварні в Бетлегемі, Па.

Вашингтон. — На Сенатській Комісії Внутрішньої Безпеки зізнавав Герри Дж. Волтер, який працював як урядовий аґент, бувши одночасно членом комуністичної партії. Волтер зізнав, що в сталеварні в Бетлегемі, Па., осередок комуністичної партії кожного місяця сходився на збори, по більшій частині в його ж таки домі. Такі збори відбувалися пізніше рідше і припинилися в 1956 р. Волтер назвав таких членів цього осередку: Джо Пакучіо, Германа Солітріна, Ала Геллера і Джека Паверса. Крім того Волтер зізнав, що Джозеф Робертс був головою сталевої комісії при комуністичній партії, а членами тієї комісії були Алберт Бломберґ із Филаделфії і Бил Герд. Ця комісія припинила свою діяльність, коли її виявив інший урядовий аґент.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Клівленд, Огайо

Перша матура Школи Українознавства Т-ва „Рідна Школа"

В році 1950 за ініціятивою інж. Г. Бобхова при Т-ві „Просвіта" й „Пласт-приюту" в Клівленді засновано Курси Українознавства. Викладалося такі предмети: українська мова і література, історія й географія України. Це були скромні початки. Три роки пізніше старанням невеликого гурту громадян утворилося в Клівленді Т-во „Рідна Школа", яке перебрало курси українознавства, переорганізувало їх в школу українознавства за організаційними й науковими плянами Шкільної Ради в Ню Йорку.

Провід Т-ва „Рідна Школа" на чолі з інж. І. Фуром поставив школу українознавства на належну височину. Вона розрослася кількістю учнів, кляс і фахових учителів. 22-го червня ц. р. Школа Українознавства відзначила велику подію. Того дня відбулися кінцеві іспити найвищої 8 кляси. При іспитовій комісії в складі: проф. В. Радзикевича, проф. В. Павлусевича, проф. В. Смаль-Стоцького, проф. Л. Бачинського, о. проф. А. Тимкова — під проводом директора і призначеного Шкільною Радою при УККА предсідника комісії проф. М. Ждана зложило кінцевий іспит 8 абітурієнток. Напочатку в тій клясі був 21 учень. З різних причин, головно через брак витривалости, відпало 11 учнів, два не зголосилося до іспиту, і лише 8 дівчат закінчило школу.

Письмові й усні іспити переводилися за старокраєвою методою матуральних іспитів. Кандидатки усний іспит складали з 7 предметів: українська мова й література, українська історія, мистецтво України, географія й господарство України, українська природа та українська етнографія й філософія. Рівень знання нашої молоді та її спокійна опанована постава зробили гарне враження. Немає найменшого сумніву, що Школа Українознавства відіграла велику ролю в освідомленні молоді, дала їй поважне знання та підсилила її любов до далекої й коханої України. Жаль, що шкільні приписи не дозволяють робити кінцеві іспити прилюдно, щоб громадянство, головно батьки молоді, переконалися, яку велику роботу відіграє „Рідна Школа" й яке ґрунтовне знання дістають їх діти в своїй школі. Свідоме українське громадянство повинно належно оцінити діяльність Т-ва „Рідна Школа" та морально й матеріяльно їй допомогти.

Закінчили Школу Українознавства: Дарія Голубець, Віра Ґрабець і Мирослава Фур з визначним успіхом, Наталка Сахно, Марія Фур і Любов Стецяк з дуже добрим успіхом, Надія Ґолембіовська і Христина Сахно з добрим успіхом.

Так склалися обставини, що з ініціятиви Пласту почалися курси українознавства, і перші кінцеві іспити зложили 8 дівчат — всі пластунки.

П. О.

Геммонд, Індіяна

Громада будує Народній Дім

Про українську громаду у місті Геммонд, Індіяна, можна сказати словами пісні: „Невеличка, але чесна". Громада гуртується коло Української Православної Церкви св. Архистратига Михаїла, парохом якої є неструджений о. Павло Дармоць, який не жалує ані труду ані часу і є скрізь там, де треба піднести українське ім'я. Особливо завдяки радіопрограмі „Української Родини", директором якої є о. П. Дармоць, ім'я України, українець сьогодні відоме кожному інтеліґентному мешканцеві нашого міста.

Місто Геммонд є великим індустріяльним центром. Тут замешкують багато етнічних груп, різних народів і всіх еміґрацій. Тому голошення тут про українську справу особливо корисне і важне.

В теперішньому часі наша парохіяльна громада будує свій власний дім, де примістяться всі наші церковні і громадські організації. Церковна школа, українська школа, організація молоді, Український Народній Союз, Український Робітничий Союз, УККА і всі інші, які працюють для добра нашої американсько-української спільноти.

Будова йде швидко завдяки п. Джонові Солянові, голові парохіяльної ради і відомому в нашій околиці будівельному підприємцеві. Наша парохія вибудує один із найкращих народних домів в цілому т. зв. Калумецькому районі, і то за мінімальну ціну. Дім цей буде не тільки гордістю нашої громади, але і показником її свідомости. Треба підкреслити високу жертвенність поодиноких громадян, але всі члени громади повинні прийти в міру своєї можливости з допомогою.

Всім тим, кому скупість пару десятків долярів заслонює національну свідомість і гордість, нехай стане світлий приклад нашої давно прибулої еміґрації. В нашому місті Геммонд кільканадцять родин збудували церкву, гарний парохіяльний дім і закупили великий кусок землі. Все це робили робітники які в той час заробляли центи на годину.

Будували наші давно прибулі брати, які не мали претенсії на „амбасадорів України", не мали претенсії на „політичну еміґрацію", але мали велику любов до України, велику свідомість. Верім приклад із них, складаймо наші жертви на будову народного дому. Пам'ятаймо, що цей дім буде довголітнім „свідком слави дідівської", буде свідком нашої національної свідомости і чести перед наступними поколіннями.

А. К-к

Филаделфія, Па.

Концерт учнів Української Музичної Студії проф. Зої Маркович

9-го червня прихильники Української Музичної Студії під керівництвом проф. Зої Маркович у Филаделфії мали нагоду налюбуватись концертовим виступом учнів тої студії. Це вже восьмий річний концерт. Програма складалася з 30 точок, в якій брало участь поверх 20 учнів. В програму входили музичні клясики як Вах, Вір, Бетговен, Шуберт, Чайковський, Косенко, Аренський, Шопен, Мендельсон, Ґріґ, Лішт і інші.

Програма була поділена на дві частини. У першій виступали: Андрея Вайда, Марта Цісик, Александер Радченко, Анна Євсевська, Соня Шевчук, Тамара Федорака, Галина Чайковська, Андрій Гнатюк, Анна Вайда, Ярослав Слюсаренко, Ореста Бабій і Валентина Бережна. В другій частині виступали: Елсі Кейкуліс, Віра Теслюк, Галина Чайковська, Анна Вайда, Гелен Ганік, Зірка Шекерик, Олена Никорович, Лариса Заїка і Юрко Левицький.

По українськи програму виголошувала старша учениця Христина Залуцька. Всі учні виказались добрим виконуванням своїх завдань. За добре виконання музичних завдань слід поґратулювати проф. Зої Маркович, бо вона поклала немало праці над підготовою учнів. Вона старанно підготовила учнів не тільки в науці музичної теорії, але вона також вміла викресати в них замилування до музики. Учні відігравали свої завдання з чуттям і замилуванням.

Треба згадати, що під час концерту велику увагу звернула на себе мала Ореста Бабій своєю блискучою технікою. Концерт учнів закінчив відомий піяніст і композитор, учень проф. Зої Маркович, п. Юрко Левицький. Він відіграв Долина Обермана і свою композицію Експромпт. Публіка, яка досить численно прибула на концерт, нагороджувала всіх рясними оплесками.

Т. С.

Бавнд Брук, Н. Дж.

Шкільний фестиваль-пікнік

23 червня в „Українському Селі", Бавнд Брук, Н. Дж., відбувся шкільний фестиваль-пікнік, влаштований Головною Управою й Виконною Радою ОДУМ при співучасті українських православних парафій.

Відзначити закінчення навчального року в парафіяльних школах українознавства фестивалем-пікніком прибуло понад 100 гостей, молодь, батьки й діти. Чисельною участю й організованістю визначилися парафіяльні школи й гуртки Юного ОДУМ-у з Трентону та Филаделфії.

Шкільне свято розпочалось о 11-ій годині ранку польовою Службою Божою, яку відправив і патріотично надхнену проповідь виголосив про значення Віри і Церкви Христової у формуванні української нації о. ігумен Святослав. Співав милозвучно збірний церковний хор під керівництвом досвідченого диригента майора П. Шпірука.

По Службі Божій о 1-ій годині дня голова Організаційного Комітету інж. Лисянський відкрив фестиваль, повідомивши присутніх, що дохід з цієї імпрези призначений на створення літнього відпочинкового табору для дітей. З привітанням і закликом до всього українського громадянства підтримати Головну Управу та Виховну Раду ОДУМ-у в справі організації дитячого відпочинкового табору промовляли: від Духівництва УПЦ о. ігумен Святослав, від Виховної Ради проф. І. Гончаренко і від ОДУМ-у голова Головної Управи п. Р. Лисняк.

Показом мистецької самодіяльности парафіяльних шкіл та гуртків Юного ОДУМ-у провадила п-ні Лисянська. Першим виступив дитячий хор парафіяльної школи св. Юрія Переможця з Трентону й під керівництвом дир. П. Гурського відспівав молитву „Отче наш" та пісню „Садок вишневий коло хати". Наступними виступами трентонців були: юні музиканти Анатолій Яковченко і Володя Мартиненко виконали на акордеонах декілька пісень та маршів; Наталя Сенько продеклямувала вірш М. Ситника — „Журавлі"; Мар'янка Сухенко проспівала народню пісню, сольоспів „Чого сумуєш, голубко моя?" та з сестрою Катрусею дует, народню пісню — „Ой, вийду я на могилу". Трентонська група учнів під керівництвом виховника Юного ОДУМ-у, панни Валі Рудь виконала танок „Гопак". Заключним виступом трентонців був танок „Петруся" у виконанні юних одумівок Мар'янки Бондаренко і Ліди Діґтяр. До танців приґравала струнна оркестра Я. Вайнґардта з Трентону. Всі точки програми, виконані трентонцями, визначилися організованістю та підготованістю й здобули загальне признання. Особливо подобалася гра акордеоністів Володі Мартиненка і танок Мар'янки Бондаренко та Ліди Діґтяр.

Виступи филаделфійської школи та юних одумівців здобув не менший успіх. Учні 3-ої кляси парафіяльної школи. Св. Покровської Церкви під керівництвом видатного досвідченого педагога М. П. Юркевич подали інсценізацію байки Л. Глібова „Коник-Стрибунець". Виконували учні Валя Бережна, Славко Гаврищак і Соня Шевчук, а в танковій частині інсценізації брали участь Ганнуся Євсевська, Тамара Федоряка, Ніна Будченко і Геня Ворисюк. Фортепіяновий супровід панни Нори Кульчицької. Филаделфійські юні одумівці виконали два групові танці — „Катерина" та „Козачок". Заключним був „Перський танок" у виконанні учениць балетної школи Ганнусі Євсевської, Валі Бережної і Соні Шевчук. Найбільше враження з виступу филаделфійців викликала інсценізація „Коника-Стрибунця" та „Перський танок".

Останньою й признаною найкращою точкою дитячої мистецької самодіяльности був виступ танцюриста, юного одумівця з Пассейку Володимира Юринюка. У виконаному „Чумакові" виявив свою високомистецьку досконалість танцюриста.

Підсумовуючи фестивальний показ дитячої самодіяльности Організаційний Комітет висловив подяку всім виконавцям програми, відмічуючи успіхи Трентонської та Филаделфійської парафіяльних шкіл та груп Юного ОДУМ-у. Цей успіх завдячується діяльности керівника Трентонської школи п Юрія Сенька, вчителів п-ні Віри Бондаренко, п-ні Жені Птиці, п. Віктора Яковченка та керівника Юного ОДУМ-у Валі Рудь у співпраці з своєю церковною громадою, а у Филаделфії, дякуючи виховній діяльності п-ні М. П. Юркевич, п-ні Єв. Бережної та керівників Юного ОДУМ-у — Славка Березинського, Ріти Никиш і Анатолія Лужви.

Організаційний Комітет висловлює подяку Консисторії УПЦ і Управі парафії св. Володимира в Ню Йорку за підтримку й допомогу в проведенні фестивалю, а за гостинно-господарську обслугу дякує паням із Филаделфії Марії Липка, Євсевській Гнатченко, Дерев'янко, Савчук та одумівській молоді і всім, хто допомагав у проведенні цього шкільного свята, і висловлює надію, що українське громадянство підтримає Головну Управу й Виховну Раду ОДУМ-у в створенні цього літа в оселі „Українського Села" відпочинкового табору для дітей, а цей перший шкільний фестиваль-пікнік на майбутнє ввійде в традицію кожнорічного попису парафіяльних шкіл і гуртків Юного ОДУМ-у на відзначення закінчення кожного навчального року.

Пожертви на створення літнього відпочинкового табору для дітей в оселі „Українського Села" склали: Консисторія УПЦ в ЗДА — $240, Парафія св. Володимира в Ню Йорку — $200, Головна Управа ОДУМ-у в ЗДА — $60, Філія ОДУМ-у в Ню Йорку — $50. Шкільний фестиваль-пікнік закінчився забавою під музику відомої оркестри п. Сігура.

Організаційний Комітет

Айзенгавер про інформації з ФБІ

Вашингтон. — Президент Айзенгавер заявив, що він противиться тому, щоб Федеральне бюро Інвестиґацій відкривало свої таємні архіви для всіх, хто цього буде домагатися, будучи оскарженим в якомусь злочині. Президент пригадав, що рішення Найвищого Суду в цій справі говорить про те, що в деяких умовах ФБІ мусить виявити інформації тій особі, яку оскаржується в злочині. Про це мав би рішати департамент справедливости, коли і які документи можна показати оскарженій особі. „Це було б жахливе, і приносило б необраховану шкоду, коли б виявлювано всі документи ФБІ, бо в одному тільки доносі може бути і 15 осіб, яких хтось із ненависти денунціює, бо має з ними особисті порахунки", — сказав Президент.

З НАШИХ БУДНІВ

З'ЇЗД, ЯКОГО ЩЕ НЕ БУЛО

Запросили мене колишні учні, а радше учениці, української гімназії в Берхтесґадені, річника 1947, на свій десятилітній Товариський З'їзд у Ню Йорку.

Таких з'їздів, кажуть, в Америці ще не бувало, аж мусів дати їм початок наш, найпередовіший в американській зоні, табір „Орлик". Тричі „слава!"

В залі Народного Дому зібралося коло трьох десятків бувших „ґрадуантів" з батьками і пп. професорами, деякі з жінками або з чоловіками. Товариства зібралося б багато більше, якби учасники й учасниці З'їзду попривозили своє потомство. Але цей пункт у програмі не передбачався.

Атмосфера була дуже мила, родинна, майже таборова, тим більше, що за президіяльним столом сидів наш цісар і комендант табору — пан інженер Гладишовський.

Виконуючий обов'язки і гонори директора гімназії, проф. д-р В. Стецюк, сказав палку, патріотичну промову, нав'язуючи до староіндійських леґенд, але дотепні „учениці" ствердили, що це була реґулярна лекція, бо тривала рівно 45 хвилин.

Розуміється, була також невеличка колекта і танці при патефоні.

Тостмастер вечірки, п. Олько Федишин, вітаючи друзів зі шкільної лавки, батьків і шановне педагогічне тіло, окремо привітав і мене, як одного з абітурієнтів, який теж „складав матуру" в 1947-му році...

Що ж... Є за мною такий гріх, чи така заслуга, сам не знаю, як це назвати. Приходилось мені час від часу „здавати матуру" за нашу дорогу молодь, д... кладніше — писати українські матуральні задачі, т. зв. „шахрайки". При тій нагоді я сам собі пригадав багато дечого з української літератури і кілька разів перезубрив „Короткий курс" пана директора Радзикевича.

Та не лише я один рятував ситуацію, були й інші, тихі, скромні, але заслужені приятелі молоді, хоч би, наприклад, відомий у таборі шахіст і математик, проф. Бодьо Стефанович з Нюарку. Та вже найбільше заслужився в ділянці середнього шкільництва незабутній катехит гімназії, о. Т. Це він сказав тоді історичні слова, що хто не вміє відписати задачі з „шахрайки", той негідний ставати (чи сідати) до матурального іспиту!

Мабуть, не було в таборі „Орлик" матуриста, що не пам'ятав би і з вдячністю не згадував би чудотворного молитовника о. катехита. Не одна математична, латинська, українська чи інша тема „замішалася" між листочки тієї побожної книжки і так дісталася з „камери тортур" на світ Божий, до рук таких „письменників", як я...

За те з такою пошаною й любов'ю згадували учасники З'їзду свого катехита. Взагалі ця імпреза залишила в мене надзвичайно приємне, будуюче враження!

Якщо наша молодь, по десяти роках, живе ще сантиментом до тих гімназійних часів, збирається на товариські зустрічі, не забуває колишніх своїх виховників, а навіть пам'ятає про тих, що „здавали" за неї матуру, — то українська справа в Америці ще не пропала!

Ікер.

Вступайте в члени Українського Народного Союзу!

Ділимося з Рідною та Знайомими сумною вісткою, яка наспіла до нас з краю, що там — упокоїлася в Бозі —
НАША НАЙДОРОЖЧА МАМА
Ольга-Стефанія з Руденських МОГИЛЬНИЦЬКА
Покійна походила зі Львова і була дружиною українського священика.
Горем прибиті:
Ірина-Олександра з Могильницьких КЛИВАК — донька
Модест КЛИВАК — зять

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ПАССЕЙК, Н. Дж. — Т-во ім. І. Франка, 97 Відд., повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю 21-го липня 1957 р., о год. 2-ій по пол., в приміщенні шкільної залі укр. прав. церкви — при 45-47 Hope Ave. — П. Величко, рек. секр.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співласниками 14-ти мільйонового майна організації!